

КРИПТОВАЛЮТА В ЮВЕЛІРНОМУ БІЗНЕСІ: АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

©2025 ШИРОБОКОВА О. В.

УДК 657.1:336.748.5:004.4(477)
JEL: E42; G28; L86; M41; O33

Широбокова О. В. Криптовалюта в ювелірному бізнесі: автоматизація обліку та оподаткування

У статті досліджено особливості бухгалтерського обліку криптовалюти на прикладі ювелірного підприємства, яке здійснює продаж продукції з оплатою в криптоактивах. Актуальність теми зумовлена зростанням частки цифрових активів у платіжному обороті підприємств і відсутністю нормативно-правових регламентів щодо порядку обліку та оподаткування операцій з криптовалютою в Україні. Метою статті є аналіз сучасних облікових підходів до операцій з криптовалютами в ювелірному бізнесі, оцінка податкових наслідків, розробка пропозицій щодо автоматизації облікових процесів із використанням цифрових інструментів. У дослідженні використано загальнонаукові методи (аналіз, синтез, узагальнення, формалізацію) та спеціальні методи дослідження: порівняльно-правовий, нормативно-логічний, системний підходи. У межах дослідження проаналізовано чинну вітчизняну законодавчу базу щодо криптовалют і рекомендації з їх обліку за МСФЗ, доведено доцільність обліку криптовалют на субрахунок 127 «Інші нематеріальні активи» та обґрунтованість трактування отримання криптовалют як бартерної операції, запропоновано елементи облікової політики та систему бухгалтерських проведення для фіксації етапів криптовалютної операції. Розроблено п'ятиетапний алгоритм автоматизації обліку криптоплатежів, що охоплює підготовку інфраструктури, приймання криптоплатежу, бухгалтерське відображення, моніторинг курсових змін і реалізацію криптовалют. Окреслено головні проблеми операцій з криптовалютою, з якими стикаються українські підприємства, запропоновано напрями їх вирішення, серед яких застосування VBA-інструментів у середовищі Excel і впровадження модульних ERP-рішень. Особливу увагу приділено питанням внутрішнього контролю та ризик-менеджменту операцій з криптовалютами. Сформульовані висновки можуть бути використані у практичній діяльності ювелірних підприємств, при розробці їх локальних нормативних документів та для цілей податкового планування.

Ключові слова: криптовалюта, облікова політика, податкові наслідки, алгоритм, автоматизація, ювелірний бізнес.

Табл.: 4. **Бібл.:** 11.

Широбокова Олена В'ячеславівна – податковий консультант відділу консалтингу з питань міжнародної роботи експатів, Rödl & Partner / Rödl Langford de Kock LLP (Вест Луп Саут, 1900, офіс 1550, Х'юстон, штат Техас, 77027, США)

E-mail: oshyrobokova@gmail.com

UDC 657.1:336.748.5:004.4(477)
JEL: E42; G28; L86; M41; O33

Shyrobokova O. V. Cryptocurrency in the Jewelry Business: Automating Accounting and Taxation

The article explores the peculiarities of cryptocurrency accounting using the example of a jewelry enterprise that sells products with payments in crypto assets. The relevance of the topic is due to the increasing share of digital assets in the payment turnover of enterprises and the lack of regulatory legal frameworks regarding the accounting and taxation of cryptocurrency transactions in Ukraine. The aim of the article is to analyze modern accounting approaches to cryptocurrency transactions in the jewelry business, assess tax implications, and develop proposals for automating accounting processes using digital tools. The study employs general scientific methods (analysis, synthesis, generalization, formalization) and special research methods: comparative-legal, normative-logical, and systemic approaches. The research analyzes the current domestic legislative framework regarding cryptocurrencies and recommendations for their accounting according to IFRS, demonstrates the feasibility of accounting for cryptocurrency in sub-account 127 «Other intangible assets» and the justification for interpreting the acquisition of cryptocurrency as a barter transaction. The author proposes elements of accounting policy and a system of accounting entries to record the stages of cryptocurrency operations. A five-stage algorithm for automating the accounting of crypto payments has been developed, covering the preparation of infrastructure, acceptance of crypto payments, accounting representation, monitoring of exchange rate changes, and the realization of cryptocurrency. The main problems of operations with cryptocurrency that Ukrainian enterprises face are outlined, along with proposed solutions, including the use of VBA tools in the Excel software environment and the implementation of modular ERP solutions. Special attention has been given to the issues of internal control and risk management related to cryptocurrency operations. The formulated conclusions may be used in the practical activities of jewelry enterprises, in the development of their local regulatory documents, and for tax planning purposes.

Keywords: cryptocurrency, accounting policy, tax consequences, algorithm, automation, jewelry business.

Tabl.: 4. **Bibl.:** 12.

Shyrobokova Olena V. – Tax Consultant, Department of Consulting on International Work for Expats, Rödl & Partner / Rödl Langford de Kock LLP (1900 West Loop South, Suite 1550, Houston, Texas, 77027, USA)

E-mail: oshyrobokova@gmail.com

У сучасних умовах цифрової трансформації економіки стрімко зростає роль криптовалют як альтернативного інструменту розрахунків, інвестування та збереження вартості.

Попри відсутність комплексного правового регулювання обігу криптовалют в Україні, зростає кількість підприємств, які визнають потенціал таких активів у підвищенні гнучкості платіжних опе-

рацій, залученні нових клієнтів і виході на міжнародні ринки. Ювелірний бізнес, що відзначається високою вартістю продукції, значною часткою готівкових розрахунків та підвищеним ризиком фінансового моніторингу, дедалі частіше звертається до інноваційних форм платежів, включно з криптовалютами. Це породжує нові виклики для бухгалтерського обліку, податкового обліку та автоматизації внутрішніх процесів. З огляду на невизначеність правового статусу криптовалют в Україні, особливого значення набуває застосування принципів Міжнародних стандартів фінансової звітності, зокрема у класифікації та оцінці криптовалют як активів. Також актуальним є вивчення податкових наслідків таких операцій у контексті чинного законодавства в Україні.

Попри зростання інтересу до криптовалют у сфері обліку, права та фінансів, наукові дослідження в цій темі в Україні залишаються фрагментарними й такими, що лише починають формувати цілісну методологічну базу. Зокрема, О. Ю. Юдін [1] проаналізував поняття безготівкових розрахунків із включенням криптовалюти, наголошуючи на відсутності її офіційного статусу в Україні, але з потенціалом використання у договірних відносинах. Т. С. Шостак [2] розглянула механізми оцінювання цифрових фінансових активів, зокрема криптовалют, через призму міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, що дозволяє трактувати її як нематеріальний актив. Р. В. Лук'ячук [3] дослідив особливості функціонування криптосектора в умовах воєнного стану, акцентуючи на ризиках правової невизначеності та потребі подальшого нормативного врегулювання.

Наразі в науковій дискусії практично відсутній аналіз використання криптовалют у галузевому розрізі, зокрема не досліджено особливості відображення криптовалютних операцій у бухгалтерському обліку суб'єктів ювелірного бізнесу, який має свою специфіку. Також недостатньо опрацьовано питання податкових наслідків таких операцій та можливостей їх автоматизованого обліку з використанням сучасних цифрових інструментів. Це створює потребу в міждисциплінарному дослідженні на перетині обліку, оподаткування, фінансових технологій та галузевої економіки.

Метою статті є аналіз сучасних облікових підходів до операцій з криптовалютами в ювелірному бізнесі, оцінка податкових наслідків, розробка пропозицій щодо автоматизації облікових процесів із використанням цифрових інструментів.

У дослідженні використано загальнонаукові методи: аналіз, синтез, узагальнення, формалізації – для визначення підходів до криптовалют у

ювелірному бізнесі, а також спеціальні методи дослідження: порівняльно-правовий – для аналізу національного та міжнародного регулювання, нормативно-логічний – для оцінки податкових наслідків, системний підхід – для вивчення можливостей автоматизації обліку криптовалютних операцій з урахуванням галузевої специфіки.

Відповідно до чинного вітчизняного законодавства [4] віртуальний актив представляє собою цифрове вираження вартості, яким можна торгувати (у цифровому форматі), переказувати та використовувати як засіб платежу або інвестицій. Разом із тим, закон України «Про віртуальні активи» [5], ухвалений на початку 2022 р., усе ще не набрав чинності в повному обсязі, оскільки вимагає розробки та прийняття підзаконних актів щодо додаткового ліцензування постачальників послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, детального регулювання пов'язаних фінансових послуг, змін у Податковому кодексі України щодо податкових наслідків операцій з віртуальними активами, що створює правову невизначеність для учасників ринку.

Експерти зазначають, що наразі обіг криптовалют в Україні перебуває у стані правової невизначеності, що ускладнює їх визнання та використання в бізнес-процесах, зокрема організацію їх бухгалтерського обліку [6; 7]. Вітчизняні підприємства змушені орієнтуватися на міжнародну практику (МСФЗ), зокрема рішення Комітету з інтерпретацій МСФЗ щодо класифікації криптовалют у фінансовій звітності [8], за яким вони не визнаються грошовими коштами чи фінансовими інструментами (оскільки не надають права вимоги фіксованої суми грошових одиниць і не є законним платіжним засобом), а класифікуються як нематеріальні активи відповідно до МСБО 38 [9] чи запаси, якщо утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу відповідно до за МСБО 2 [10]. Для ювелірного бізнесу, який приймає криптовалюту як оплату за основний товар (ювелірні вироби), її облікова та звітна класифікація як нематеріального активу є доцільною та такою, що відповідає чинному вітчизняному законодавству та міжнародним обліковим підходам.

Наразі є нагальна потреба фіксації підходів до відображення криптовалют в обліковій політиці ювелірних підприємств за такими елементами:

- 1) первісна оцінка у гривневому еквіваленті за справедливою вартістю (ринковим курсом на авторитетній біржі чи середнім курсом кількох джерел);
- 2) визнання активу та доходу за бартерною операцією обміну криптовалюти на проданий ювелірний виріб;

- 3) подальше оцінювання вартості нематеріального активу – за справедливою вартістю або собівартістю залежно від вибору підприємства та можливості достовірного визначення ринкової ціни;
- 4) врахування можливих коливань курсу криптовалюти та відповідне відображення курсових різниць у фінансовій звітності;
- 5) документальне оформлення операцій з криптоактивами та дотримання вимог податкового законодавства щодо оподаткування доходів.

Впровадження таких положень в облікову політику дозволить ювелірним підприємствам забезпечити прозорість обліку криптовалютних операцій і мінімізувати податкові та аудиторські ризики.

Подальший облік криптоактиву відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [11] здійснюється на субрахунку 127 «Інші нематеріальні активи», вартість криптовалюти не амортизується з причини невизначеного строку корисності, але підлягає періодичному перегляду на предмет знецінення. Система бухгалтерських проводок щодо обліку криптовалюти представлена в *табл. 1*.

Податкові наслідки операцій з криптовалютами для юридичних осіб за Податковим кодексом України [12] передбачають:

- 1) сплату податку на прибуток за ставкою 18% відповідно до таких операцій: отримання криптовалюти за реалізований товар відображається як доходи від реалізації, реалізація криптовалюти за гривню – як інший

дохід (п. 135.1 ПКУ), знецінення криптовалюти – як витрати (п. 138.1 ПКУ), бартер криптовалюти – як звичайний продаж з оплатою в нематеріальних активах;

- 2) несплату ПДВ, адже криптовалюта не є товаром у розумінні ПКУ, на продаж чи обмін криптовалюти ПДВ не нараховується, але продаж товару за криптовалюту оподатковується ПДВ як звичайний продаж, враховуючи як базу оподаткування курсову вартість криптовалюти на дату постачання.

У сучасних умовах поширення криптовалют виникає об'єктивна потреба в автоматизації їх обліку з метою забезпечення точного визнання, оцінки, переоцінки та списання криптоактивів, зниження ризиків помилок, полегшення дотримання вимог податкового та облікового законодавства, сприяння оперативному формуванню аналітичної звітності та контролю за криптовалютними операціями.

Автоматизація обліку криптоплатежів у ювелірному бізнесі потребує поетапного впровадження цифрових інструментів, які забезпечують як технічну, так і нормативно-облікову готовність підприємства до роботи з криптоактивами. На початковому етапі важливо сформувати базову інфраструктуру, здатну підтримувати транзакції з віртуальними валютами. Йдеться не лише про вибір надійного способу взаємодії з блокчейном, але й про розробку внутрішніх регламентів, що визначають правила використання криптовалюти в операційній діяльності. Доцільно також впровадити необхідні модулі в облікову систему підприємства, які забезпечують інтеграцію з платіжними шлюзами.

Таблиця 1

Синтетичний облік криптовалюти ювелірним підприємством

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	<i>Отримання криптовалюти при реалізації ювелірних виробів</i>		
1.1	Визнано дохід від реалізації ювелірних виробів	361, 681	702
1.2	Списано собівартість проданих виробів	902	281
1.3	Відображено надходження криптовалюти як нематеріального активу	127	361, 681
2	<i>Переоцінка криптовалюти</i>		
2.1	Визнано знецінення криптоактиву	975	131
2.2	Збільшення вартості криптовалюти при оцінці за справедливою вартістю	127	412
3	<i>Реалізація криптовалюти (обмін на гривню або інший актив)</i>		
3.1	Надходження коштів від продажу криптовалюти	311	712
3.2	Списано залишкову вартість криптоактиву	972	127

Джерело: авторська розробка.

Наступним кроком є організація процедури прийому оплати у криптовалюти. Тут важливо налагодити чіткий процес формування рахунків із зазначенням валютного еквівалента, а також забезпечити оперативне підтвердження транзакцій у системі блокчейн. Цей етап має бути повністю синхронізований із системою документообігу підприємства, зокрема щодо фіксації первинних бухгалтерських документів, які засвідчують факт надходження грошових коштів.

Третій етап передбачає відображення криптовалютної операції в обліку з урахуванням вимог НП(С)БО або МСФЗ. Якщо облік ведеться в автоматизованому режимі, то відповідні проводки мають формуватися на підставі налаштованих сценаріїв, що враховують економічну сутність кожної операції. Це дозволяє своєчасно відобразити дохід, зобов'язання чи появу нематеріального активу, а також забезпечити актуальність податкових зобов'язань.

Системна обробка криптовалютних залишків потребує постійного контролю за ринковою вартістю таких активів. З цією метою доцільно автоматизувати процес моніторингу ринкових курсів з інтеграцією в модулі аналітики бухгалтерського програмного забезпечення. Результатом такого контролю є оперативне реагування на знецінення або переоцінку активів, що напряму впливає на фінансову звітність. Поряд із цим важ-

ливо забезпечити надійність зберігання криптовалюти, зокрема через управління правами доступу до криптогаманців і резервне копіювання ключів.

Завершальним етапом є реалізація або конвертація криптоактивів у національну валюту чи інші активи. Цей процес супроводжується оформленням пакета документів, що підтверджують факт відчуження криптовалюти, а також розрахунком прибутку чи збитку від операції. Після цього система повинна коректно відобразити всі податкові наслідки та завершити облік даної транзакції з формуванням відповідних записів у Головній книзі.

Узагальнені етапи алгоритму автоматизації обліку криптоплатежів представлені в *табл. 2*.

На невеликих ювелірних підприємствах частково автоматизувати облік криптоплатежів можна самостійно, зокрема за допомогою VBA (*Visual Basic for Applications*) у Excel або в облікових системах, які підтримують макроси. VBA дозволяє автоматизувати імпорт даних про курси криптовалют (наприклад, через API бірж), генерувати стандартні бухгалтерські записи, формувати первинні документи, а також вести базовий моніторинг курсів. Але для повної автоматизації з високим рівнем безпеки та точності краще використовувати готові спеціалізовані рішення або звертатися до професіоналів з автоматизації. Тоді розроблений алгоритм може бути реалізований через упровадження спеціалізованого програмного

Таблиця 2

Етапи алгоритму автоматизації обліку криптоплатежів

Етап	Зміст етапу
Етап 1. Підготовка інфраструктури для криптоплатежів	Вибір криптовалют і платіжних сервісів, визначення способу прийому (криптогаманець або платіжний провайдер), розробка внутрішніх політик і документів, налаштування бухгалтерського програмного забезпечення та інтеграція з платіжними платформами
Етап 2. Приймання криптоплатежу	Виставлення рахунку клієнту із сумою у гривнях та еквівалентом у криптовалюті, отримання та підтвердження транзакції з урахуванням блокчейн-підтверджень, документування операції з відповідними первинними документами
Етап 3. Відображення в обліку	Автоматичне або ручне формування бухгалтерських проводок: визнання доходу, дебіторської заборгованості, оприбуткування криптоактиву як нематеріального активу, відображення податкових зобов'язань
Етап 4. Моніторинг і переоцінка (автоматизований контроль)	Систематичний моніторинг курсової вартості криптоактивів, автоматичне відстеження коливань курсу, формування звітів про знецінення або дооцінку активів, забезпечення безпеки криптогаманців і контроль доступу
Етап 5. Реалізація (конвертація) криптоактиву	Оформлення операцій продажу або обміну криптовалюти на гривню або інші активи з відповідним документуванням, розрахунок фінансового результату, формування податкових проводок і закриття операції в бухгалтерському обліку

Джерело: авторська розробка.

забезпечення або інтеграцію з існуючими ERP/бухгалтерськими системами. Для цього використовують API платіжних провайдерів і криптогаманців, які автоматично передають інформацію про транзакції в бухгалтерську програму, додатково встановлюються модулі для конвертації курсів криптовалют, автоматичного формування бухгалтерських проводок, генерації первинних документів і звітності. Важливо також налаштувати системи безпеки – двофакторну аутентифікацію, шифрування ключів та моніторинг доступу.

Проблематика ефективного управління криптовалютами в Україні охоплює низку взаємопов'язаних аспектів, що уповільнюють інтеграцію цифрових активів у господарську діяльність підприємств. Однією з головних перешкод є нормативна невизначеність, що створює правовий вакуум для ліцензування та регулювання операцій із криптовалютами. Актуальним завданням на цьому етапі є розробка чітких підзаконних актів, які б визначали вимоги до оподаткування, бухгалтерського обліку та використання цифрових активів у господарському обігу. Паралельно існує технічний виклик – обмежена можливість безперервної інтеграції криптоплатежів до традиційних облікових систем. Це ускладнює обробку інформації про надходження та витрати у валюті, що потребує впровадження адаптованих програмних модулів для ERP-систем з урахуванням специфіки криптовалютних операцій. Окрему складність становить відсутність чітких підходів до оцінки цифрових активів та їх належного документального супроводу. У цьому контексті важливою є ініціатива державних органів, зокрема Міністерства фінансів України, щодо створення уніфікованих методичних рекомендацій для відображення криптоактивів в

обліку. Не менш критичним є питання інформаційної та кібербезпеки: криптогаманці та ключі доступу мають бути захищеними від зовнішніх загроз і внутрішніх зловживань. Це вимагає налаштування систем багатоетапної автентифікації, криптографічного захисту та регламентованого доступу до фінансових активів підприємства. Нарешті, низький рівень державного нагляду за ринком віртуальних активів не дозволяє повноцінно контролювати походження, обіг і оподаткування криптовалют. Для зниження ризиків тінізації необхідно вдосконалити систему валютного нагляду та запровадити прозорі інструменти звітності, адаптовані до цифрового середовища.

Проблеми організації ефективного управління криптовалютами в Україні узагальнено в *табл. 3*.

Вирішення проблем нормативного, технологічного та організаційного характеру є передумовою для ефективного впровадження криптовалют у господарську діяльність підприємств, зокрема в ювелірному секторі. Водночас, навіть за наявності нормативного регулювання та інтеграції цифрових активів в облік, зберігаються суттєві ризики, пов'язані зі збереженням активів, прозорістю операцій і шахрайством. Це зумовлює потребу в упровадженні системи внутрішнього контролю, здатної запобігати порушенням і мінімізувати втрати. Ризики та напрями внутрішнього контролю криптовалютних операцій у ювелірному бізнесі представлені в *табл. 4*. Розглянемо їх більш детально.

Волатильність ринку криптовалют як різновид ризику пояснюється їх високою змінністю курсу, що ускладнює достовірну оцінку та призводить до непередбачуваних фінансових результатів. Наприклад, значне зниження курсу криптовалют, отриманої як оплата за ювелірний виріб, може

Таблиця 3

Проблеми організації ефективного управління криптовалютами в Україні

Проблема	Напрями вирішення
1. Відсутність правової бази	Прийняття та впровадження підзаконних актів, які деталізують правила ліцензування, оподаткування та бухгалтерського обліку криптоактивів
2. Недостатня інтеграція криптоплатежів із системами обліку	Розробка та впровадження спеціалізованих програмних рішень та інтеграція криптоплатежів із існуючими ERP-системами
3. Відсутність стандартів оцінки та документального оформлення операцій з криптоактивами	Розробка Міністерством фінансів України методичних рекомендацій щодо оцінки криптоактивів та ведення їх обліку
4. Ризики безпеки	Впровадження автоматизованих систем контролю доступу та безпеки криптогаманців
5. Недосконалість контролю за операціями з віртуальними активами	Удосконалення валютного контролю та створення прозорих процедур звітування для бізнесу

Джерело: авторська розробка.

Ризики та напрями внутрішнього контролю криптовалютних операцій у ювелірному бізнесі

Ризик / елемент контролю	Характеристика
1. Ризики використання криптовалют	Волатильність ринку криптовалют. Ризики легалізації доходів. Технологічні ризики. Ризики облікових помилок. Податкові ризики
2. Елементи внутрішнього контролю	Формалізація процедур. Впровадження мультипідпису. Періодична переоцінка та курсовий моніторинг. Обов'язковий аудит криптооперацій. Навчання персоналу
3. Рекомендації до автоматизованого контролю	Налаштування систем автоматичного моніторингу ринкових курсів криптовалют. Встановлення лімітів на транзакції з обов'язковим погодженням. Інтеграція криптовалютних операцій в бухгалтерські програми. Автоматизоване формування звітів для податкових органів. Використання програм для криптобухобліку. Логування всіх дій користувачів у криптогаманцях і системах обліку

Джерело: авторська розробка.

спричинити втрати у звітному періоді, знецінення активу або навіть негативний прибуток.

Ризики легалізації доходів пов'язані з анонімністю деяких криптовалют, завдяки чому операції можуть використовуватися для відмивання доходів. Для ювелірного сектора, який сам по собі є об'єктом фінансового моніторингу, це створює додаткову зону підвищеної уваги з боку органів контролю. Технологічні ризики можуть бути представлені загрозами втрати доступу до криптогаманця (через втрату ключів, хакерські атаки, фішинг), помилками у введенні адрес отримувачів чи технічними збоями та призвести до невідворотних втрат активів. За відсутності налагодженого автоматизованого обліку некомпетентність персоналу або неправильна класифікація активів (наприклад, визнання криптовалюти як грошових коштів) може спричинити порушення принципу достовірності фінансової звітності та виступити ризиком облікових помилок. Неправильне трактування моменту виникнення доходу або витрат, неврахування курсових різниць або недотримання вимог документального підтвердження операцій можуть призвести до штрафних санкцій або донарахувань за результатами податкових перевірок, тобто реалізації податкових ризиків.

З урахуванням специфіки ювелірного бізнесу та особливостей обліку криптовалют рекомендовано застосовувати такі інструменти внутрішнього контролю:

- 1) формалізацію процедур – як затверджений внутрішній регламент обробки криптовалютних платежів, який включає перелік дозволених криптовалют, правила виставлення рахунків, визначення курсу для обліку, порядок документування, відповідальних осіб на кожному етапі;
- 2) впровадження мультипідпису, що дозволяє налаштувати доступ до криптовалюти (здійснення транзакції) тільки за наявності згоди кількох уповноважених осіб (наприклад, головного бухгалтера, фінансового директора та директора), що значно підвищує рівень безпеки;
- 3) впровадження автоматизованого контролю за ринковою вартістю криптоактивів та систематичним оновленням курсу, що дозволяє вчасно фіксувати об'єктивну вартість активів та уникати знецінення, не відображеного у фінансовій звітності;
- 4) обов'язковий внутрішній аудит криптооперацій, включно з аналізом первинних документів, відповідністю обліковим записам, перевіркою дотримання внутрішніх політик.

Також працівники бухгалтерії, IT-відділу та фінансової служби повинні пройти відповідне навчання з обліку криптовалют, стандартів безпеки зберігання приватних ключів. Регулярне підвищення кваліфікації в цій сфері дозволить уникнути критичних помилок.

У контексті ефективного управління крипто-валютними активами доцільним є запровадження низки автоматизованих механізмів контролю, які підвищують прозорість і знижують ризики шахрайства, помилок і недотримання нормативних вимог. Насамперед це стосується впровадження спеціалізованих рішень для постійного відстеження ринкової вартості криптовалют у реальному часі, що дозволяє забезпечити коректну переоцінку активів та оперативне реагування на волатильність. З метою запобігання несанкціонованим операціям важливо впровадити обмеження на суми транзакцій з механізмом погодження, який передбачає підтвердження кількома уповноваженими особами. Не менш суттєвою є інтеграція криптовалютного функціоналу в наявні облікові платформи підприємства, що дозволяє вести облік криптоактивів у загальній системі фінансової звітності, уникати дублювання операцій і підвищити точність даних. Автоматизоване формування податкової звітності на основі криптовалютних транзакцій полегшує дотримання вимог фіскального законодавства та скорочує ризики штрафних санкцій. Для цього можуть використовуватись як вбудовані модулі в бухгалтерських системах, так і окремі програми для обліку криптовалют, які забезпечують повний цикл від імпорту транзакцій до генерації звітних документів. Окрему увагу слід приділити веденню електронних журналів усіх дій користувачів у криптогаманцях і пов'язаних системах. Такий підхід дозволяє здійснювати аудит дій персоналу, виявляти відхилення та забезпечувати доказову базу в разі внутрішніх або зовнішніх перевірок.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах цифровізації економіки криптовалюти дедалі активніше інтегруються в бізнес-практику, зокрема в ювелірному секторі, який відзначається високою вартістю продукції та чутливістю до платіжних інновацій. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що ефективне використання криптовалют у діяльності підприємств потребує чіткого облікового підходу, врахування податкових наслідків і впровадження автоматизованих рішень. У зв'язку з відсутністю комплексного правового регулювання в Україні особливої актуальності набуває застосування МСФЗ, адаптованих до галузевих особливостей.

За результатами дослідження:

- ✦ сформульовано рекомендації для облікової політики підприємств, що приймають криптовалюту, зокрема щодо класифікації криптоактивів як нематеріальних активів із невизначеним строком корисного використання;

- ✦ запропоновано систему бухгалтерських проводок, яка охоплює всі етапи руху криптовалюти – від отримання в результаті бартеру до реалізації та переоцінки;
- ✦ розроблено алгоритм автоматизації обліку криптоплатежів із п'яти етапів, що включає технічну, облікову та податкову складові;
- ✦ ідентифіковано актуальні проблеми реалізації обліку криптоактивів в Україні та запропоновано напрями їх вирішення.

Окрему увагу приділено питанням внутрішнього контролю та ризик-менеджменту операцій з криптовалютами.

Розроблений алгоритм автоматизації обліку криптоплатежів дає змогу знизити ризики, підвищити точність обліку, забезпечити відповідність нормативним вимогам і може бути впроваджений як на великих підприємствах, так і на невеликих суб'єктах господарювання із використанням доступних цифрових інструментів.

Розробка методичних рекомендацій до обліку криптовалют з урахуванням міжнародних стандартів та специфіки ювелірного бізнесу буде напрямом подальших досліджень. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Юдін О. Ю. Поняття та ознаки безготівкових розрахунків в національній та іноземній валюті, криптовалюти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 4. С. 271–275. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-4/62>
2. Шостак Т. С. Сучасний стан та механізми оцінювання цифрових фінансових активів в Україні. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2025. Вип. 44. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15079559>
3. Лук'янчук Р. В. Сучасні тенденції розвитку вітчизняного сектору в умовах правового режиму воєнного стану. *Інформація і право*. 2023. № 2. С. 113–124. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2023.2\(45\).282329](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2023.2(45).282329)
4. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
5. Закон України «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 р. № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
6. Каращук О. Як оподатковувати криптовалюту в Україні? *Liga Закон*. 16.05.2024. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitycs/227749_yak-opodatkovuvati-kriptovalyutu-v-ukran

7. Онищенко В. Криптовалюти: бухгалтерський облік та декларування. *Головбух*. 17.03.2025. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/ru/9114-kriptovalyuty-pravovoy-status-uchet-i-deklarirovanie-2021>
8. IFRIC Update. URL: https://www.ifrs.org/news-and-events/updates/ifric/2019/ifric-update-june-2019/?utm_source=chatgpt.com
9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050#Text
10. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text
11. Наказ Міністерства фінансів України «Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
12. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

REFERENCES

- "IFRIC Update". https://www.ifrs.org/news-and-events/updates/ifric/2019/ifric-update-june-2019/?utm_source=chatgpt.com
- Karashchuk, O. "Yak opodatkovuvaty kryptovaliutu v Ukraini?" [How to Tax Cryptocurrency in Ukraine?]. *Liga Zakon*. May 16, 2024. https://jurliga.ligazakon.net/analytics/227749_yak-opodatkovuvati-kriptovalyutu-v-ukran
- [Legal Act of Ukraine] (1999). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>

Lukianchuk, R. V. "Suchasni tendentsii rozvytku vitchyznianoho kryptosektoru v umovakh pravovoho rezhymu voiennoho stanu" [Current Trends in the Development of the Domestic Crypto Sector Under the Legal Regime of Martial Law]. *Informatsiia i pravo*, no. 2 (2023): 113-124.

DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2023.2\(45\).282329](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2023.2(45).282329)

"Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 2 «Zapasy»" [International Accounting Standard 2 "Inventories"]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text

"Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 38 «Nematerialni aktyvy»" [International Accounting Standard 38 "Intangible Assets"]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050#Text

Onyshchenko, V. "Kryptovaliuty: bukhhalterskyi oblik ta deklaruvannia" [Cryptocurrencies: Accounting and Declaration]. *Holovbukh*. March 17, 2025. <https://buhplatforma.com.ua/article/ru/9114-kriptovalyuty-pravovoy-status-uchet-i-deklarirovanie-2021>

Shostak, T. S. "Suchasnyi stan ta mekhanizmy otsiniuvannia tsyfrovyykh finansovykh aktyviv v Ukraini" [Current Status and Mechanisms for Evaluating Digital Financial Assets in Ukraine]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava. Serii ekonomichna. Serii yurydychna*, no. 44 (2025).

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15079559>

Yudin, O. Yu. "Poniattia ta oznaky bezhotivkovykh rozrahunkiv v natsionalnii ta inozemnii valiuti, kryptovaliuti" [Concepts and Signs of Cashless Settlements in National and Foreign Currency, Cryptocurrency]. *Yurydychni naukovyi elektronnyi zhurnal*, no. 4 (2024): 271-275.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-4/62>

Науковий рецензент – Поліщук О. Т.,
кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва,
корпоративної та просторової економіки
Донецького національного університету імені Василя Стуса